

Sygn. akt I ACa 1161/15

I ACz 1193/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Tomasz Ślęzak
Sędziowie :	SA Małgorzata Wołczańska (spr.) SA Anna Bohdziewicz
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2016 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. B. i J. B.

przeciwko Biuru (...) Spółce Akcyjnej w M.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 24 lutego 2015 r., sygn. akt I C 467/13

oraz zażalenia pozwanej na postanowienie zawarte w punkcie 2. tego wyroku

- 1) oddala apelację;
- 2) zasądza od powódki Z. B. na rzecz pozwanej 500 (pięćset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;
- 3) oddala zażalenie;
- 4) nie obciąża pozwanej kosztami postępowania zażaleniowego;
- 5) przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Częstochowie) na rzecz adwokata J. J. (1) 3690 (trzy tysiące sześćset dziewięćdziesiąt) złotych, w tym 690 (sześćset dziewięćdziesiąt) złotych podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym i zażaleniowym.

SSA Anna Bohdziewicz	SSA Tomasz Ślęzak	SSA Małgorzata Wolczańska
----------------------	-------------------	---------------------------

Sygn. akt I ACa 1161/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił powództwo, w ramach którego powodowie Z. i J. małżonkowie B. domagali się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 21 lutego 2003r. wydanego w sprawie o sygn. akt II Nc 664/02 i zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 9 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy ustalił, iż w dniu 5 i 8 grudnia 2000r. (...) Towarzystwo (...) i powódka zawarli umowy nr (...) oraz powódka podpisała ogólne warunki umowy leasingu oraz deklaracje wekslowe. Pismem z 20 marca 2001r. (...) Towarzystwo (...) poinformowało powódkę, że zalega z zapłatą opłat leasingowych w kwocie łącznej 2658,93 zł zgodnie z umową nr (...). W związku z tym wypowiedziało umowę ze skutkiem natychmiastowym z dniem doręczenia pisma i wezwowało powódkę do uiszczenia wszystkich zobowiązań w tym zwrotu przedmiotu leasingu. Pismami z 3 października 2001r. (...) wezwowało powódkę do dobrowolnej zapłaty 11 330,22 zł z odsetkami w łącznej kwocie 15 649,73 zł do dnia 18 października 2001r. oraz do zapłaty kwoty 3480,79 zł i kwoty 21 941 zł do umów (...) pod rygorem wypełnienia weksła i wystąpienia na drogę postępowania sądowego. W dniu 29 listopada 2001r. (...) Towarzystwo (...) wystawiło fakturę VAT proforma na sprzedaż pawilonu handlowego, w którym powódka dotychczas prowadziła działalność gospodarczą, przy ul. (...) za 15 000 netto na rzecz L. S.. Mimo rygoru wskazanego w poprzednim piśmie Towarzystwo (...) wystąpiło w dniu 27 grudnia 2001r. z kolejnym wezwaniem do zapłaty. W wezwaniu tym powódka została powiadomiona, że od wyliczonego zadłużenia na sumę 36 941 zł została odjęta kwota 15 000 zł netto uzyskana ze sprzedaży (...) (pawilon handlowy). W wezwaniu tym wskazano termin zapłaty na 10 stycznia 2002r. W styczniu 2002r. Towarzystwo (...) sprzedało pawilon handlowy, z którego korzystała powódka L. S. za 18 849 zł. W dokumencie „dane do weksła” wskazano datę wystawienia weksła - 28 czerwca 2002r., datę wykupu weksła: 15 lipca 2002 r., wysokość zadłużenia na sumę 44 795,70 zł obniżoną o kwotę 15 000 zł z tytułu sprzedaży pawilonu. Pismami z 28 maja 2002r. powódka była wzywana do zapłaty kwoty 15 763,34 zł tytułem wykupu weksła do umowy (...) oraz kwoty 5 378,09 do umowy (...), a także 29 795,70 zł do umowy (...). Tego dnia również wystawiono 3 weksle na kwoty : 15 763,34, 29 795,70 i 5 378,09 zł. W dniu 9 grudnia 2002r. (...) S.A. w K. złożyło pozew w postępowaniu nakazowym przeciwko Z. B., w którym domagało się nakazania pozwanej aby zapłaciła mu kwotę 50 937,13 zł z odsetkami i kosztami postępowania z tytułu niewykonania przez leasingobiorcę łączącej strony umowy leasingu zabezpieczonej weksłami własnymi in blanco, których wystawca nie wykupił. Nakazem zapłaty z dnia 21 lutego 2003r. Sąd Okręgowy w Katowicach uwzględnił powództwo. Nakaz ten doręczono powódce w dniu 5 marca 200 r. na adres (...) z pouczeniem o sposobie i terminie jego zaskarżenia. Z. B. nie złożyła zarzutów od tego nakazu. Na wniosek wierzyciela doręczony został tytuł wykonawczy w dniu 31 marca 2003 r. Kolejne tytuły wykonawcze do nakazu zapłaty z 21 lutego 2003r. wydano: 18 grudnia 2008r., 4 grudnia 2009 r., 18 czerwca 2012 r. i 9 maja 2013 r. na podstawie postanowień Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 6 czerwca 2012 r., 8 maja 2013 r. Na wniosek „aktualnego wierzyciela” z dnia 12 grudnia 2008r. o nadanie klauzuli wykonalności na rzecz następcy postanowieniem z dnia 18 grudnia 2008r. Sąd Okręgowy w Katowicach nadał klauzulę wykonalności na jego rzecz i zasądził koszty postępowania klauzulowego. Zażalenie powódki na powyższe postanowienie zostało oddalone postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 sierpnia 2009 r. Na wniosek wierzyciela z dnia 14 maja 2009r. Sąd Okręgowy w Katowicach postanowieniem z dnia 20 listopada 2009r. w sprawie II Co 103/09 nadał klauzulę wykonalności przeciwko małżonkowi dłużniczki J. B. z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością ustawową małżeńską. Na wniosek pozwanego wierzyciela z dnia 3 czerwca 2013r. zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne ze świadczeń emerytalno-rentowych dłużniczki. Powód jest aktualnie w poważnym stanie zdrowia, został zaliczony do znacznego stopnia niepełnosprawności. Powódka jest także niezdolna do samodzielnej egzystencji od maja 2013r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, iż podstawą prawną powództwa opozycyjnego jest według powodów art. 840 § 1 pkt 1 i 2 kpc. Powództwo przeciwegzekucyjne, którego podstawą jest art. 840§ 1 pkt 1 kpc może zmierzać do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo jego ograniczenia. Powództwo oparte na zaprzeczeniu zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, jest dopuszczalne, jeżeli: droga sądowa jest dopuszczalna, nie występuje powaga rzeczy osądzonej (dłużnik nie może kwestionować orzeczenia, które ma moc wiążącą (art. 365§ 1 kpc) i nie stoi na przeszkodzie zawisłość sporu. Celem takiego powództwa jest wykazanie, że sam tytuł wykonawczy nie odpowiada rzeczywistości stanowi rzeczy. Celem takiego powództwa nie jest natomiast ponowne merytoryczne rozpoznanie sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. Mając na uwadze tę okoliczność Sąd I instancji uznał, iż powódka nie może, z uwagi na wskazaną powagę rzeczy osądzonej, podnosić zarzutów sprzed powstania tytułu wykonawczego, gdyż w ten sposób doszłoby do ponownego nieprzewidzianego przez ustawę badania podstawy faktycznej i prawnej powództwa zakończonego prawomocnym nakazem zapłaty Sądu Okręgowego w Katowicach. Już tylko z tej przyczyny powództwo opozycyjne powódki nie mogło być uwzględnione.

Podał Sąd Okręgowy, że powództwo opozycyjne wniesione przez dłużnika J. B. miało umocowanie w treści art. 840 § 1 pkt 3 kpc. Małżonek dłużnika, przeciwko któremu sąd nadał klauzulę wykonalności na mocy art. 787 kpc może oprzec powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności na wszystkich trzech podstawach wymienionych w art. 840 § 1 kpc, a nie tylko na podstawie z pkt 3 tego przepisu. Nie jest on skrępowany ograniczeniami przewidzianymi dla dłużnika, w tym także co do przymiotu prawomocności orzeczenia sądowego. Podkreślił Sąd Okręgowy, iż jednak powód nie przytoczył żadnych okoliczności, na podstawie których można byłoby przyjąć, że tytuł wykonawczy oparty na nakazie zapłaty w postępowaniu nakazowym powinien być pozbawiony wykonalności w całości lub w części.

Dodał Sąd Okręgowy, iż powództwo opozycyjne popierane przez powódkę w trakcie postępowania sądowego oparto także na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 kpc. Jednakże uznał Sąd, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie upoważnia wniosku, że po powstaniu tytułu wykonawczego, a tylko taką podstawę w niniejszej sprawie mogła powołać powódka, nastąpiło zdarzenie wskutek, którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Za takie zdarzenie nie może być uznane potrącenie ceny za sprzedany przedmiot leasingu. Z ustaleń poczynionych w sprawie wynika, że kwota za sprzedany pawilon handlowy została zaliczona na poczet długu powódki jeszcze przed powstaniem tytułu wykonawczego. Nie sposób zatem mówić o tym potrąceniu jako zdarzeniu zaistniałym po powstaniu tytułu wykonawczego. W przepisie art. 840 § 1 pkt 2 kpc chodzi o zdarzenia materialnoprawne, z którymi łączy się powstanie, zmiana albo wygaśnięcie stosunku prawnego. Doktryna i judykatura zgodnie zaliczają do takich zdarzeń czynności prawne, jak i zdarzenia niezależne od woli stron, na przykład przedawnienie roszczenia. Zarzut spełnienia świadczenia jako podstawa powództwa opozycyjnego nie został w niniejszej sprawie udowodniony. Stosownie do art. 6 kc ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Podkreślił zatem Sąd, że to rzeczą powodów było podniesienie zarzutu i wykazanie, że nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane i w konsekwencji tytuł wykonawczy powinien zostać pozbawiony wykonalności w całości lub części. Zdaniem Sądu wśród tych zdarzeń wymienia się między innymi zdarzenie, na które powołuje się powódka w swoim piśmie procesowym precyzującym żądanie, jest trwała i nieprzemijająca niemożliwość świadczenia, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności (art. 475§ 1 kc). Jak wynika z zeznań powodów ich stan zdrowia jest poważny, wymagają systematycznego leczenia i pomocy osób trzecich. Powódka jest niezdolna do samodzielnej egzystencji. Nie oznacza to jednak – w przekonaniu Sąd I instancji, że po ich stronie występuje trwała i nieprzemijająca niemożliwość świadczenia, za którą nie ponoszą odpowiedzialności, jeśli zważyć, że utrzymują się ze świadczenia emerytalno-rentowego powódki, które jest podstawą skutecznej egzekucji sądowej. Z tych przyczyn Sąd powództwo oddalił, o kosztach procesu orzekając na mocy art. 102 kpc.

W apelacji powódka Z. B. domagała się zmiany zaskarżonego wyroku „poprzez uwzględnienie powództwa w całości”. Skarżąca zarzuciła: rażące naruszenie przepisów „postępowania tj.art. 840 § 1 pkt 2 kpc” przez błędne przyjęcie, że nie zachodzą przesłanki do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, podczas gdy z okoliczności sprawy i zebranego materiału dowodowego wynika, że zasądzone świadczenie nie może być egzekwowane oraz rażące naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 kpc i art. 328 § 2 kpc poprzez brak wszechstronnego rozważenia

materiału dowodowego, brak jego dokładnej analizy i brak bezstronności w ocenie, iż nie zachodzą podstawy do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje :

Apelacja jest nieuzasadniona. Wbrew wywiodom skarżącej Sąd Okręgowy nie naruszył art. 233 kpc, gdyż przeprowadził postępowanie dowodowe zgodnie z wnioskami stron oraz ocenił zebrany materiał dowodowy stosownie do zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego. Na podstawie tak dokonanej oceny ustalił Sąd I instancji stan faktyczny sprawy, który zresztą w zdecydowanej części obejmował okoliczności wynikające z akt czy to spraw sądowych czy też egzekucyjnych. Nie jest także sporna okoliczność dotycząca sytuacji życiowej i materialnej skarżącej oraz jej męża. Nadto uzasadnienie zaskarżonego wyroku odpowiada wymogom z art. 328§ 2 kpc, skoro zawiera zarówno wskazanie postawy faktycznej jak i wyjaśnienie podstawy prawnej orzeczenia. Zarzuty naruszenia przepisów art. 233 kpc oraz 328 § 2 kpc są zaś ogólnikowe i nie sposób dociec, jakie – zdaniem apelującej – ustalenia Sąd Okręgowy poczynił wadliwe bądź jakich ustaleń nie dokonał. Nie wiadomo też na czym mają polegać mankamenty uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Zauważyć przy tym trzeba, iż nie może uzasadniać zarzutu naruszenia omawianych przepisów postępowania stwierdzenie, iż Sąd Okręgowy wadliwie uznał, że brak jest podstaw do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności. Tak postawiony zarzut dotyczy bowiem naruszenia prawa materialnego, a nie prawa procesowego, gdyż dotyczy on oceny czy ustalony stan faktyczny wyczerpuje dyspozycję przepisu art. 840 § 1 kpc. Trzeba mieć również na uwadze, iż przepis art. 840 § 1 pkt 1 i 2 kpc jakkolwiek znajduje się w kodeksie postępowania cywilnego to jest przepisem prawa materialnego. Powołany przepis stanowił podstawę materialnoprawną żądania powódki, zarzut naruszenia tego przepisu jest więc zarzutem naruszenia przepisu prawa materialnego, a nie prawa procesowego jak artykułuje to apelacja. W ustalonym niewadliwym stanie faktycznym sprawy brak jest jednak podstaw, aby stwierdzić, iż przepis ten został naruszony.

W pełni podzielić należy stanowisko Sądu Okręgowego, iż skarżąca, przeciwko której został wydany prawomocny nakaz zapłaty, nie może opierać żądania pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności na zarzutach sprzed powstania tytułu wykonawczego, a które miałyby prowadzić do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy. Na przeszkodzie temu stoi powaga rzeczy osądzonej (art. 365 § 1kpc). Wszelkie twierdzenia powódki odnośnie do, jej zdaniem, błędnego rozliczenia należności wynikających z umów leasingowych były zatem w tym postępowaniu, w odniesieniu do skarżącej, niedopuszczalne, co prawidłowo przyjął Sąd Okręgowy.

Powódka twierdziła także, iż za zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie objęte tytułem wykonawczym wygasło (art. 840 § 1 pkt 2 kpc) winna być uznana trwała przeszkoda uniemożliwiająca jej wykonanie świadczenia. W tym zakresie skarżąca powoływała się na swój zły stan zdrowia i niewielkie dochody oraz przepis art. 387 § 1 kc stanowiący, iż umowa o świadczenie niemożliwe jest nieważna. Powołanie się na sytuację z art. 387 § 1 kpc jest jednak chybione już z tego względu, że w przepisie tym jest mowa o niemożliwości pierwotnej czyli nieważność umowy musi zachodzić już w chwili zawarcia umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2009r., IV CSK 81/09, Lex nr 530575). A skoro tak to zarzut nieważności umowy z tego tytułu musiałby zostać postawiony w ramach postępowania, w którym wydany został tytuł wykonawczy. Zarzut tego rodzaju na etapie postępowania egzekucyjnego jest zatem niedopuszczalny z uwagi na powagę rzeczy osądzonej, o czym była mowa wcześniej. Nadto uwzględnić należy, iż w orzecznictwie przyjmuje się, że niekorzystna zmiana sytuacji materialnej czy życiowej dłużnika, która nastąpiła po powstaniu tytułu egzekucyjnego, nie stanowi zdarzenia, wskutek którego zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1986r., III CZP 77/85, OSNC 1986/12/206). Przepisy o niemożności następczej świadczenia, z która przepisy łączą wygaśnięcie świadczenia (np. art. 475 kc) dotyczą sytuacji niemożności obiektywnej czyli takiej sytuacji, w której nie tylko dłużnik ale każda inna osoba nie jest w stanie zachować się w sposób zgodny z treścią zobowiązania.

Chybione było również oparcie żądania o treść art. 357¹ § 1 kc, a to z kolei już tylko z tej przyczyny, iż przepis ten daje podstawy do wytoczenia powództwa o ukształtowanie stosunku prawnego - umowy, a więc podstawową przesłanką jego uwzględnienia jest trwanie stosunku prawnego, w którego treść sąd ma ingerować. Jeżeli umowny stosunek obligacyjny z jakichkolwiek powodów wygasł to nie ma już możliwości kształtowania jego treści mocą orzeczenia sądu

na podstawie przywołanego przepisu (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2003 r., I CKN 255/01, LEX nr 78890, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2006 r., III CZP 118/05, LEX nr 189276). Poza sporem natomiast jest, gdyż akcentuje to sama skarżąca, że umowa leasingu będąca źródłem spornej wierzytelności została rozwiązana. Tym samym wszelkie dywagacje w aspekcie omawianej regulacji i art. 840 § 1 pkt 2 kpc są wykluczone.

Z podanych przyczyn apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu – art. 385 kpc. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na mocy art. 102 kpc, obciążając skarżącą częścią kosztów postępowania apelacyjnego, a to przy uwzględnieniu z jednej strony trudnej sytuacji materialnej i zdrowotnej powódki oraz z drugiej, iż powódka winna się była liczyć z kosztami postępowania apelacyjnego, które zainicjowała w sytuacji, gdy Sąd Okręgowy ocenił jej żądanie jako nieuzasadnione i przekonująco swoje stanowisko uzasadnił. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce w postępowaniu apelacyjnym orzeczono na mocy § 6 pkt 6 oraz § 13ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu(DZ.U. nr 163, poz.1348 z póź.zm.).

SSA Anna Bohdziewicz	SSA Tomasz Ślęzak	SSA Małgorzata Wołczańska
----------------------	-------------------	---------------------------